

Met D66 heeft de economie toekomst

Uiterst toekomstgericht en vooruitstrevend, zo laat het verkiezingsprogramma van D66 zich samenvatten. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft de macro-economische effecten van de D66-plannen doorgerekend. Het resultaat mag er zijn. Het D66-programma zet tijdig de nodige maatregelen in gang om de vergrijzing betaalbaar te houden. Op die manier weet D66 de vergrijzingsproblematiek vrijwel op te lossen en de economie structureel te versterken.

Door de gunstige lange-termijneffecten hoeft de economie in de volgende kabinetsperiode niet kapot bezuinigd te worden. Per saldo bezuinigt D66 in 2011 €¾ miljard meer dan het extra uitgeeft. Daarnaast is er ruimte voor een forse lastenverlichting van per saldo €4¾ miljard. Dat is niet alleen goed voor de koopkracht; ook de werkgelegenheid stijgt in de periode 2008-2011 jaarlijks met 22 duizend personen extra dankzij het D66-programma.

Het D66-programma biedt mensen die tot dusver buitenspel stonden op de arbeidsmarkt meer kansen. Beter onderwijs (bijvoorbeeld door voor- en vroegschoolse educatie van achterstandskinderen) rust mensen beter toe voor de maatschappij.

Onderwijs

Het onderwijs staat centraal in de uitgavenprioriteiten van D66. In 2011 wil de partij hiervoor structureel €2,5 miljard netto extra per jaar uittrekken. Dat wordt onder andere besteed aan gerichte salarisverhogingen en betere scholing voor leraren (bij elkaar €1,25 miljard), verminderen van schooluitval door coaching van probleemleerlingen en het beter begeleiden van achterstandskinderen, budgetverhogingen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en het realiseren van 1000 extra brede scholen (met conciërges en verbeterde huisvesting) in het basisonderwijs.

Ruim €3 miljard aan extra kennisrelevante middelen schept rijke kansen

Voor het eerst heeft het CPB ook de onderwijs- en kennisvoorstellen in de verkiezingsprogramma's geanalyseerd. In totaal heeft het CPB gekeken naar een D66-pakket van €3,05 miljard aan onderwijs- en kennisrelevante extra uitgaven en €0,3 miljard aan bezuinigingen. Hiervan komt €1,6 miljard aan extra uitgaven en €0,2 miljard aan bezuinigingen als 'kansrijk' uit de bus. Geen enkele maatregel krijgt het etiket 'niet kansrijk'. Ook het D66-plan om buitenlandse kenniswerkers makkelijker in Nederland toe te laten is kansrijk. Over de overige maatregelen is het oordeel neutraal of is de stand van de wetenschap nog niet ver genoeg om de effectiviteit te kunnen beoordelen.

Al met al is D66 er in geslaagd grote sommen geld vrij te maken voor een kansrijk kennisbeleid. Het macro-economische effect op de langere termijn kan op dit moment nog niet door het CPB worden meegenomen in de macro-economische doorrekening van de verkiezingsprogramma's. Als dat wel zou gebeuren, zou D66 nog beter scoren dan het nu al doet!

Milieu en natuur

D66 is het milieu niet vergeten. In totaal wordt er €0,6 miljard extra in 2011 uitgetrokken voor natuur en milieu. Hiervan is in de periode 2008-2011 in totaal €1 miljard (jaarlijks €250 miljoen) bestemd voor de transitie naar duurzame energie. Er is €300 miljoen structureel uitgetrokken voor natuur. Daarnaast wil D66 het belastingstelsel verder vergroenen en een naar tijd en plaats gedifferentieerde congestieheffing invoeren om de files te bestrijden. De opbrengst van de congestieheffing (€0,7 miljard) wordt gebruikt om de motorrijtuigenbelasting te verlagen. D66 wil dat de groei van het Infrastructuurfonds (€0,5 miljard in 2011) geheel ten goede komt aan het openbaar vervoer.

Lastenverlichting en werkgelegenheid

Tegenover hogere belastingen op milieuvervuilende activiteiten staan nog grotere lastenverlichtingen op arbeid. Zo voert D66 een earned income tax credit (eitc) in om de werkgelegenheid te bevorderen. Via deze inkomensafhankelijke arbeidskorting wordt de overgang van een uitkering naar een laagbetaalde baan financieel beter gewaardeerd. Het budgettaire beslag van de eitc bedraagt €1,5 miljard. Verder gaat het belastingtarief in de eerste en tweede schijf met 2%-punt omlaag. Door het tarief in de derde schijf met 1%-punt te verlagen ontstaat een evenwichtig koopkrachtbeeld. De arbeidskorting gaat met €23 omhoog en de aanvullende combinatiekorting met €400. De aanvullende combinatiekorting fungeert als een soort kindgebonden budget dat het voor partners tegelijkertijd aantrekkelijker maakt om te gaan werken.

Met de lastenverlichting geeft D66 vorm aan een radicale modernisering van het werkgelegenheidsbeleid. In de weinig effectieve reïntegratiesubsidies en bureaucratie bij CWI en UWV wordt flink gesneden. De werknemers zijn de grote winnaar: het D66-programma zorgt in de periode 2008-2011 jaarlijks voor 0,3% extra werkgelegenheidsgroei ten opzichte van het zogenaamde 'basispad' van het CPB. De door het CPB voorspelde daling van de werkgelegenheid in de marktsector van ¼% per jaar wordt omgebogen in een stijging met ¼% per jaar. De werkloosheid in 2011 valt door het D66-programma 0,3% lager uit.

Structureel 0,3% meer groei (exclusief onderwijs- en kenniseffect)¹

De goede economische prestaties in de periode 2008-2011 zijn nog maar het begin. Waar sommige andere politieke partijen veelal op korte termijn ogenschijnlijk goed scoren (maar dit op langere termijn niet volhouden, integendeel), maakt het D66-programma de economie op termijn juist veel sterker. De economie raakt niet oververhit. Als gevolg van de lastenverlichting is juist sprake van een neerwaarts effect op de loonkosten. Ook bieden zich meer mensen aan op de arbeidsmarkt.

Zodoende zorgt D66 in de periode 2008-2011 jaarlijks voor 0,1%-punt extra economische groei. In die periode weet D66 de economie zo kerngezond te maken dat de economische groei structureel, dus blijvend over een lange periode, zelfs met 0,3% omhoog gaat. Het effect hiervan is zeer sociaal: de evenwichtswerkloosheid (de structurele werkloosheid op lange termijn) gaat door het D66-programma maar liefst 0,5%-punt omlaag van 4,5% naar 4%.

¹ In de tekst wordt veelvuldig over het bruto binnenlands product gesproken. Dit is grofweg een soort maatstaf voor het nationaal inkomen, zeg maar wat we met zijn allen verdienen. Als we het over economische groei hebben, praten we over de groei van het BBP (gecorrigeerd voor inflatie, dus reële en geen nominale groei). Het CPB rekent met een BBP van ± €600 miljard in 2011. De kracht van het D66-programma is dat het op termijn blijvend (structureel) zorgt voor een hogere economische groei. Op langere termijn gaan ogenschijnlijk kleine verschillen aantikken door een groei-op-groei effect. Het D66-programma verhoogt de economische groei structureel met 0,3%-punt t.o.v. het basispad. Over een periode van 25 jaar leidt dit tot een BBP-niveau dat bijna 8% hoger is dan in het basispad.

Duurzame overheidsfinanciën maken vergrijzing betaalbaar

Wij geven toe dat onze hervormingsplannen ingrijpend zijn. Eerlijk is eerlijk. Doorgaan met vernieuwen is echter noodzakelijk. D66 is altijd een verantwoordelijke partij geweest en doet niet aan struisvogelpolitiek. De verhoging van de AOW-leeftijd van 65 naar 67 jaar over een periode van 24 jaar, geleidelijke individualisering van de algemene heffingskorting, verkorting van de WW-duur en aftopping van de hypotheekrenteaf trek op €500.000 dragen er aan bij dat de vergrijzingsproblematiek bijna helemaal wordt opgelost. Door tijdig aan een oplossing te werken, voorkomt D66 problemen en paniekmaatregelen in de toekomst.

In 2011 komt D66 uit op een feitelijk begrotingsoverschot van 0,4% van het bruto binnenlands product (BBP). Dat is 0,6%-punt lager dan in het beleidsarme basispad van het CPB, maar door het verstandige economische beleid van D66 valt het zogenaamde ‘robuuste’ (meer structurele) begrotingsoverschot slechts 0,2%-punt lager uit dan in het basispad. Op lange termijn is de uitwerking van het D66-programma zo gunstig dat een sterke verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën optreedt. Deze verbetering bedraagt 1¼% van het BBP. Op ¼% na lost D66 de vergrijzingsproblematiek hiermee in één klap op.

Samenvatting

D66 maakt miljarden vrij voor een kansrijk onderwijs- en kennisbeleid en zet daarnaast in op natuur en duurzame energie. Ons programma heeft bijzonder gunstige effecten op de economie en de werkgelegenheid. Wij maken de vergrijzing betaalbaar zonder Nederland kapot te bezuinigen.

Wij vragen mensen meer te gaan werken. Daarom zorgen wij ervoor dat zij meer kans op een baan krijgen. Wij maken mogelijk dat mensen zich kunnen ontwikkelen en beloond worden voor prestaties. Als het aan D66 ligt maken afhankelijkheid en uitsluiting plaats voor zelfstandigheid, emancipatie en participatie. D66 biedt perspectief op de toekomst.

Met D66 heeft de economie toekomst; met D66 heeft Nederland toekomst

Intensiveringen

Overzicht

Code	Intensiveringen D66 in 2011	mrd €	mrd €
I1	Onderwijs	2,7	
I2	Milieu, natuur, duurzame energie	0,6	
I3	Sociale zekerheid	0,6	
I3a	w.v. huurtoeslag		0,3
I3b	w.v. AOW/bijstanduitkeringslasten		0,2
I3c	w.v. overig		0,1
I4	Openbaar vervoer	0,5	
I5	Defensie	0,2	
I6	Veiligheid	0,1	
I7	Zorg	0,1	
I8	Overig	0,3	
I81	w.v. cultuur en omroep		0,2
I82	w.v. sport		0,1
I83	w.v. stimuleren durfkapitaal		0,1
	Totaal intensiveringen	5,0	

Toelichting

I1: Onderwijs (€2,7 miljard bruto in 2011)

	Extra onderwijsuitgaven in 2011, in miljarden €	
I1a	Coaching/huisbezoeken probleemleerlingen/spijbelaars	0,20
I1b	Opknopbeurt onderwijsinstellingen	0,04
I1c	Stimulering doorstroming HO	0,05
I1d	Praktijklokalen vmbo	0,03
I1e	HBO-masters	0,03
I1f	Gedifferentieerde verhoging lerarensalarissen PO/VO/BVE incl. jonge leraren	1,00
I1g	Scholing van leraren PO/VO/BVE	0,25
I1h	Verhoging budget HO	0,20
I1i	Wetenschappelijk onderzoek	0,09
I1j	Uitbreiding conciërges PO	0,05
I1k	PGB kinderen die extra onderwijs-zorg behoeven	0,02
I1l	Jonge topwetenschappers	0,02
I1m	1000 brede PO-scholen erbij	0,46
I1n	Voor- en vroegschoolse educatie/bestrijding taalachterstanden	0,25
I1o	Afschaffen numerus fixus geneeskunde en 9e+10e faculteit	0,05
	Totaal	2,74

I1a: Coaching/huisbezoeken probleemleerlingen/spijbelaars

Inzet van €200 miljoen structureel voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten d.m.v. huisbezoeken aan spijbelaars en coaching van probleemleerlingen:

- Spijbelgedrag moet in een vroegtijdig stadium worden aangepakt. Als wordt geconstateerd dat leerlingen spijbelen en ouders niet op uitnodigingen van school reageren, gaat een vertegenwoordiger van de school op huisbezoek om te zorgen dat een kind terug komt naar school. De vertegenwoordiger van de school - leraar,

schoolmaatschappelijk werker, leerplichtambtenaar of iemand van Bureau Jeugdzorg – heeft de bevoegdheid om sancties op te leggen als ouders niet willen meewerken.

- meer ruimte en ondersteuning voor de instituten die leerlingen met problemen opvangen en coachen en kunnen aantonen dat zij hiermee succes hebben (time-out; rebound, zorgteams, schoolmaatschappelijk werk, schoolarts, wijkagent). Hierdoor kan het middelbaar onderwijs voor iedereen toegankelijk zijn met een minimaal uitvalpercentage. Vooral combinaties van werken en leren worden hierbij krachtig ondersteund. Wie geen werk heeft én geen diploma wordt gekort op zijn uitkering.

I1b: Opknopbeurt onderwijsinstellingen

Veel scholen kampen met een fors ruimtegebrek, onderhoudsachterstand of vervuiling. D66 wil een landelijke opknopbeurt voor onderwijsinstellingen. Hiervoor is €40 miljoen structureel gereserveerd. Als leerlingen zich beter thuis voelen op school en de verpaupering wordt bestreden, vermindert dat de kans op schooluitval.

I1c: Stimulering doorstroming HO

Voor de bevordering van doorstroming in het hoger onderwijs wordt €50 miljoen structureel uitgetrokken. Te denken valt aan inzet voor schakelprogramma's, betere begeleiding e.d.

I1d: Praktijklokalen vmbo

In 2011 komt €25 miljoen beschikbaar voor praktijklokalen in het vmbo.

I1e: HBO-masters

Voor HBO-masters wordt €30 miljoen structureel uitgetrokken. Bedrijven hebben vaak behoefte aan hooggekwalificeerde specialisten en veel studenten willen excelleren in een beroep in plaats van in een wetenschap. Daarom wil D66 dat ook het HBO een masteropleiding gaat bieden. Brancheorganisaties moeten verplicht geconsulteerd worden op de inhoud van de bekostigde Hbo-opleidingen. Zij weten immers wat in de bedrijven nodig is aan kennis en vaardigheden. Bepalende invloed kunnen de brancheorganisaties hebben op onbekostigde opleidingen, die door hen als bedrijfsopleiding kunnen worden gefinancierd.

I1f: Gedifferentieerde verhoging lerarensalarissen PO/VO/BVE incl. jonge leraren

Leraren zijn professionals die belangrijk werk doen voor de samenleving. De waardering voor hun werk dient mede tot uitdrukking te komen in de financiële beloning. Op dit moment zijn er per sector en soms ook per vak grote verschillen in aantrekkelijkheid van het beroep. Vooral in het VMBO en het Basis onderwijs schiet die aantrekkingskracht flink tekort. D66 wil daarom investeren in de salarissen van docenten, onder meer door het beter waarderen van goed opgeleide en excellente docenten. Voor gedifferentieerde verhoging van leraren-/onderwijzerssalarissen in het basis-, voortgezet en beroepsonderwijs wordt €1 miljard structureel uitgetrokken. Scholen worden gestimuleerd om prestatiebeloning toe te passen door het afsluiten van convenanten. Net als in het reeds bestaande vmbo-convenant hoort teambeloning tot de mogelijkheden.

Binnen het budget is ook ruimte om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken voor jongeren. Dit kan bijv. ook gebeuren doordat scholen tijdelijk extra leraren kunnen aantrekken die over een paar jaar gemakkelijker de verwachte pensioengolf onder docenten opvangen. Hiermee wordt voorkomen dat jonge leraren een ander beroep kiezen.

Verdeling van de €1 miljard:

- €50 miljoen voor jonge/beginnende leraren
- €700 miljoen voor prestatiebeloning

- €100 miljoen voor leraren van scholen in achterstandswijken
- €150 miljoen voor aanvangssalarissen van academici en beloning van directeurs van basisscholen

Ilg: Scholing van leraren PO/VO/BVE

Het is van belang dat leraren goed geschoold zijn en blijven. Hiervoor trekt D66 €250 miljoen structureel uit. Bij de lerarenopleidingen is de echte vakkennis teveel ondergesneeuwd door de didactiek. Het moet voor leraren in opleiding leuker en uitdagender worden om ook met het beroep van leraar en de inhoud van hun vak bezig te zijn. Ook op scholen moet de balans tussen didactiek en vakinhoud evenwichtiger worden. De opleiding van leraren moeten in goede samenwerking tussen opleidingsinstituten en scholen plaatsvinden. Scholen en opleidingsinstituten bepalen samen of een student voldoende weet en kan om een goede leraar te worden. Voor de Pabo heb je minimaal het niveau van Havo met wiskunde A nodig.

Ilh: Verhoging budget HO met prestatieprikkels

D66 beoogt een ommekeer in de trend van afnemende budgetten per student en verhoogt de bestofiging van het hoger onderwijs daarom met €200 miljoen.

Ili: Wetenschappelijk onderzoek

Het budget in de eerste geldstroom voor wetenschappelijk onderzoek gaat omhoog met €90 miljoen. De verdeling binnen de eerste geldstroom geschiedt voortaan op basis van prestaties.

Ilj: Uitbreiding conciërges PO

Er komen 1000 extra brede scholen in het PO bij waar sowieso een full-time conciërge is. Daarnaast komt €50 miljoen beschikbaar voor aanstelling van conciërges in de rest van het PO.

Ilk: PGB kinderen die extra zorg behoeven

Voor leerlingen die extra zorg nodig hebben moet altijd worden bekeken waar zij het beste tot hun recht komen. Moeilijk lerende kinderen hebben écht speciaal onderwijs nodig, en kan dat soms beter op een aparte school. Hoogbegaafde kinderen missen vaak de uitdaging op hun gewone school. Voor beide groepen wil D66 een rugzakje, ofwel 'Persoonsgebonden Budget' om extra hulp, leerondersteuning of juist extra leerstof in te kopen. Hiervoor is €20 miljoen beschikbaar.

Ill: Jonge topwetenschappers

Voor jonge topwetenschappers komt structureel €20 miljoen extra beschikbaar. D66 wil betere begeleiding van aio's en oio's voor promotieonderzoek. Om de aantrekkelijkheid van het doen van onderzoek te vergroten wordt de rechtspositie van jonge onderzoekers verbeterd. D66 wil dat de stimuleringsmaatregelen voor de aanstelling van jonge topwetenschappers worden uitgebreid naar universitaire (hoofd-) docenten. D66 wil het aantal promovendi fors verhogen evenals het aantal doorstroomplaatsen voor postdocs. Dit zal ook een positieve invloed hebben op de positie van vrouwen in de wetenschap.

IIm: 1000 brede PO-scholen erbij

Als de buurt, ouders en/of kinderen aangeven voorstander te zijn van een brede school die onderwijs combineert met bijvoorbeeld buitenschoolse opvang, sport, cultuur, huiswerkbegeleiding en/of welzijnsinstellingen, moet de lokale overheid hiervoor ruimte

scheppen, ook uit niet-onderwijs-budgetten. Ontkooking van onderwijs- en welzijnsbeleid is nodig om integratie van onderwijs, cultuur en sport mogelijk te maken.

D66 maakt budget vrij dat het mogelijk maakt om desgewenst per 1 januari 2011 1000 extra brede basisscholen te realiseren bovenop de bestaande groei. De personeelskosten hiervan (per school 0,5 FTE voor een coördinator op HBO-niveau en 1 FTE voor een conciërge) bedragen jaarlijks €61.693,- per school. Deze kosten zijn structureel.

Daarnaast moet er begonnen worden met het bouwen/verbouwen van basisscholen in de vorm van multifunctionele accommodaties waarin meerdere partners kunnen samenwerken. Deze incidentele kosten bedragen €1,4 miljoen per school. Er is een incidenteel opleidingsbudget gereserveerd van €10.000 per school. In verband met deze incidentele kosten valt de intensivering in 2011 zo hoog uit. Dit bedrag valt na 2011 grotendeels vrij en kan dan naar keuze worden gebruikt om nog meer brede scholen te creëren of voor andere onderwijsdoeleinden.

N.B.: Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen 2006 is de motie-Van der Laan c.s.² aangenomen die alvast vooruitloopt op de uitvoering van het D66-programma m.b.t. brede scholen. De motie luidt: “[...] *overwegende, dat direct betrokkenen desgewenst meer dan nu in staat gesteld moeten worden om brede scholen in het basisonderwijs te vormen, waar onderwijs gecombineerd wordt met zaken als buitenschoolse opvang, sport, cultuur, huiswerkbegeleiding en welzijn; overwegende, dat voor het realiseren van een substantiële groei in het aantal brede scholen een grootschalige aanpassing van schoolgebouwen nodig is, alsmede het aanstellen van conciërges en extra scholing van onderwijspersoneel; verzoekt de regering een plan van aanpak op te stellen, zodat er voortvarend ingezet kan worden op het realiseren van 1000 extra brede scholen in 2011 [...]*”.

De motie-Van der Laan c.s. is mede-ondertekend door Femke Halsema, Wouter Bos en Jan Marijnissen.

I1n: Voor- en vroegschoolse educatie/bestrijding taalachterstanden

Voor voor- en vroegschoolse educatie en de bestrijding van taalachterstanden wordt €250 miljoen uitgetrokken. Vanaf 2 jaar moet de voor- en vroegschoolse educatie beschikbaar zijn voor kinderen met een taalachterstand. Ook worden de ouders betrokken via taal en rekenprogramma's die aansluiten op de educatie aan hun kinderen. Van de basisschool mogen kinderen pas af wanneer ze wél kunnen lezen en schrijven, wat door een landelijke toets wordt vastgesteld. Dat moet bereikt worden door een extra taalles, een zomercursus en zonodig een extra jaar basisschool. Aan de hand van empirische ervaringen, ook in het buitenland, worden de middelen ingezet voor (intensieve) programma's die het meest effectief zijn. Het consultatiebureau speelt een rol in de vroegtijdige signalering van achterstanden.

I1o: Afschaffen numerus fixus geneeskunde en 9e+10e faculteit geneeskunde

Hiervoor trekt D66 €50 miljoen uit.

I2: Milieu, natuur, duurzame energie (€0,6 miljard in 2011)

I21: Natuur

Voor natuur is €300 miljoen structureel geraamd.

² Kamerstuk 30800, nr. 29.

I22: Milieuvriendelijke energie

Voor de transitie naar milieuvriendelijke, duurzame energie komt cumulatief €1 miljard (€ 250 miljoen per jaar van 2008-2011) beschikbaar.

I3: Sociale zekerheid (€0,6 miljard in 2011)

- De tariefsverlaging van de loonbelasting zorgt via de netto-netto koppeling voor extra uitgaven aan AOW en bijstand. Deze extra uitgaven bedragen €0,2 miljard
- Door het scheiden van wonen/zorg nemen de uitgaven aan huurtoeslag met 0,3 mld euro toe.
- Overig €0,1 miljard, w.o. verhoging WW-uitkering naar 80% laatstverdiende loon in de eerste maand

I4: Openbaar vervoer (€0,5 miljard in 2011)

De groei van het Infrastructuurfonds wordt volledig aangewend voor verbetering van het openbaar vervoer.

I5: Defensie (€0,2 miljard in 2011)

De opbrengst van de verlaging van de vastgoedportefeuille van Defensie (€0,15 miljard) kan door Defensie worden aangewend.

I6: Veiligheid (€0,1 miljard in 2011)

D66 trekt €100 miljoen uit voor versterking van de rechterlijke macht. Dit correspondeert naar schatting met een capaciteitsuitbreiding van 10%. Om onze kwalitatief hoogstaande rechtspraak te behouden zal blijvend geïnvesteerd moeten worden. De investeringen zullen gedaan moeten worden in verbetering van arbeidsvoorwaarden, bijscholing en opfriscursussen voor rechters. In het versnellen van de doorlooptijden van zaken en in het versterken van de communicatie met het publiek; mensen moeten kunnen begrijpen waarom een rechtelijke uitspraak zo is gedaan als hij is.

I7: Zorg (€0,1 miljard in 2011)

- D66 is voor een zo groot mogelijke autonomie van toekomstige ouders. Daarom moet zinvolle prenatale diagnostiek aan alle zwangere vrouwen worden aangeboden, ook met het oog op toekomstige ontwikkelingen die prenatale diagnostiek minder risicovol en veel laagdrempeliger zal maken. (Maternale serumscreening/diagnostiek). Dit kost naar schatting €20 miljoen extra t.o.v. de bestaande mogelijkheden.
- Voor verbetering van het bezoek aan consultatiebureaus wordt €50 miljoen structureel geraamd. De consultatiebureaus gaan ook een rol spelen in het traceren en doorverwijzen in geval van taalachterstanden, probleem-/achterstandskinderen e.d.

I8: Overig (€0,3 miljard in 2011)

I81: Cultuur en omroep (€0,2 miljard in 2011)

D66 trekt €50 miljoen uit om de publieke omroep te compenseren voor het verlies van reclamegelden. Daarnaast verhoogt D66 de cultuuruitgaven naar 1% van de netto rijksuitgaven.

I82: Sport (€0,1 miljard in 2011)

Voor sportinfrastructuur komt €50 miljoen structureel beschikbaar. Sport is goed voor de gezondheid, ook voor het gevecht tegen overgewicht. Het is ook een prima manier om te integreren. Sport leert jongeren zich aan bepaalde regels te houden. De schooluitval bij sportactieve scholen is veel lager. Alle redenen dus voor de overheid om de georganiseerde sport ondersteunen. Dat kan door de infrastructuur een financiële impuls te geven van tenminste 50 miljoen, maar ook door belemmerende regels te schrappen en vrijwilligerswerk aantrekkelijker te maken. Ook topsport verdient adequate ondersteuning.

183: Stimuleren durfkapitaal (€ 0,1 miljard in 2011)

- D66 trekt €50 miljoen uit voor het stimuleren van durfkapitaal.
- het gaat met name om financiering van startende innovatoren met hulp van 'business angels'. Dit is het meest succesvol als de regeling uitgaat van private partijen (financiers en ondernemers) die delen in het investeringsrisico en waarbij de (financiers) de regeling uitvoeren, en waarbij de financieringsvraag ligt tussen de €1- 4 miljoen.
- de vormgeving is zoveel mogelijk analoog aan de Amerikaanse Small Business Investment Companies (SBIC) regeling. Een SBIC is een private investeringsmaatschappij die met privé middelen wordt opgezet. Onder bepaalde voorwaarden is de Amerikaanse overheid bereid het vermogen van dit soort fondsen te versterken. Deze voorwaarden houden onder meer in dat het overheidsdeel bij een deconfiture pas mag worden aangesproken als het eigen vermogen geheel gebruikt is.
- in de Nederlandse praktijk kan het best voortgebouwd worden op de TechnoPartner Seed Faciliteit. Als flankerend beleid kan het bestaande business angel programma versterkt worden

Ombuigingen

Code	Ombuigingen D66 in 2011	mrd €	mrd €
O1	Openbaar bestuur	1,0	
O1a	w.v. Rijk		0,7
O1b	w.v. lokaal		0,3
O2	Veiligheid	0,2	
O3	Defensie	0,4	
O4	Infrastructuur	0,5	
O5	Onderwijs	0,2	
O6	Zorg	0,4	
O7	Sociale zekerheid	2,4	
O7a	w.v. reïntegratie en arbeidsmarktbeleid		0,9
O7b	w.v. WW-pakket		0,7
O7c	w.v. AOW leeftijd naar 67 in 24 jaar		0,6
O7d	w.v. overig		0,2
O8	Overig	0,8	
O8a	w.v. diverse subsidies		0,3
O8b	w.v. verkoop gronden		0,2
O8c	w.v. Nma-boetes en handhaving boete-inning		0,2
O8d	w.v. heffing vliegverkeer, buitenlands deels		0,1
	Totaal ombuigingen gecorrigeerd	5,9	
	Financieringsverschuivingen: scheiden wonen/zorg	0,4	
	Totaal ombuigingen ongecorrigeerd	6,3	

O1: Openbaar bestuur (€1 miljard)

D66 wil de overheid efficiënter laten werken en bureaucratie verminderen. Het CPB verwerkt de bijbehorende maatregelen als volumekortingen.

Het betreft een cumulatie van de volgende maatregelen:

- reorganisaties van de overheid leveren in 2011 €0,06 miljard op. Gedacht kan bijv. worden aan het onderbrengen van het landbouw- en visserijbeleid bij het ministerie van EZ, natuurbeleid bij VROM, groen onderwijs naar OCW en voedselkwaliteit naar VWS. Door de opheffing van het ministerie van LNV kan per saldo ongeveer de helft van het huidige apparaat verdwijnen. Het gaat hier om 400 fte's. Uitgaande van een gemiddelde loonsom van €53.000 en een opslag voor materiële kosten levert dit structureel ca. €30 miljoen op. Op korte termijn zijn er transitiekosten. Ook de ministeries van EZ en SZW kunnen worden geïntegreerd. Verondersteld is dat hierdoor 600 fte's kunnen verdwijnen. Uitgaande van een gemiddelde loonsom van €53.000 en een opslag voor materiële kosten levert dit structureel ca. €45 miljoen op. Op korte termijn zijn er transitiekosten.
- efficiënter werken bij waterschappen (m.n. samenwerking met de provincies) levert in 2011 €0,09 miljard op
- efficiencyverbetering bij de overheid levert in 2011 €0,37 miljard op. Een uitzondering is gemaakt voor het onderwijs
- vermindering van overhead bij de overheid levert in 2011 €0,42 miljard op. Een uitzondering is gemaakt voor het onderwijs. Uit onderzoek van Berenschot blijkt dat de overhead bij de overheid en uitvoerende diensten relatief groot is. Vermindering van overheadpersoneel zal een bezuiniging opleveren.
- minder beleidsonderzoek levert in 2011 €0,05 miljard op. Deze korting stopt de wildgroei aan beleids- en evaluatie-onderzoeken die veelal van dubieus nut en kwaliteit zijn.

- een volumetaakstelling in de beleidskolom van het Rijk levert in 2011 €0,08 miljard op. Aan de hand van een ‘apparatuurdoorklichting’ moeten toekomstige en al doorgemaakte veranderingen in de buitenwereld en het beleid doorvertaald worden naar omvang en samenstelling van het beleidsapparaat op de departementen.
- een volumetaakstelling bij toezichthouders en inspecties (m.u.v. mededingingstoezicht) levert in 2011 €0,04 miljard op
- op het Provinciefonds wordt €200 miljoen gekort (de vermogens van de provincies groeien jaarlijks met dit bedrag)

O2: Veiligheid (€0,2 miljard)

Betreft de doorwerking van efficiencykortingen bij politie en justitie.

D66 vindt deze bezuiniging verantwoord om de volgende redenen:

- door een liberaler softdrugsbeleid valt er capaciteit vrij
- CPB heeft onlangs een rapport over de politie uitgebracht. Conclusie: voor zover de afgelopen jaren betere resultaten zijn geboekt, is dat te danken aan betere en meer gerichte politiemethoden (hot spot policing e.d.), en niet aan meer blauw. Volgens het CPB is sprake van ‘slack’ in de politie-organisatie.

O3: Defensie (€0,3 miljard)

Betreft cumulatie van het verkopen van vastgoed (opbrengst €0,15 miljard wordt teruggesluisd naar Defensie) en efficiencykortingen. De efficiency kan behaald worden door meer internationaal samen te werken.

O4: Infrastructuur (€0,5 miljard)

De jaarlijkse groei van het Infrastructuurfonds wordt geheel aangewend voor verbetering van het openbaar vervoer en dus niet voor wegen.

O5: Onderwijs (€0,2 miljard)

- ROC’s worden niet gestimuleerd deelnemers binnen het onderwijs te houden na de teldatum, omdat de bekostiging dan al binnen is. Ervan uitgaande dat in de huidige situatie de uitstroom gedurende het jaar de instroom met 10% overtreft, worden de ROC’s 10% te veel bekostigd. Door het invoeren van een teldatum op een later moment in het jaar, bijvoorbeeld 1 maart, kan de onterechte financiering voorkomen worden. Dit levert een besparing van €205 mln op. Aangezien D66 de verlenging van de leerplicht tot 18 jaar 100% wil handhaven, is de besparing ca. €50 mln. lager, waardoor deze €155 mln wordt. De opbrengst wordt teruggesluisd via de onderwijsintensiveringen. Volgens het CPB verdient deze bezuiniging het etiket ‘kansrijk’ kennisbeleid (bestrijdt schooluitval).
- Nederlandse brede scholengemeenschappen (N.B.: een brede scholengemeenschap is iets anders dan een brede school!) ontvangen meer bekostiging per MAVO, HAVO of VWO leerling dan categorale scholen. D66 is tegen de grootschaligheid in het voortgezet onderwijs en draait daarom de fusieprikkel terug. Dit levert in het eerste jaar ongeveer 28 mln. oplopend tot 84 mln. vanaf het derde jaar op. De opbrengst wordt teruggesluisd in de vorm van extra intensiveringen in het onderwijs.

O6: Zorg (€0,4 miljard)

Volgens rapporten van topmensen uit het Nederlandse bedrijfsleven kan er in de zorg voor (tientallen) miljarden bespaard worden door middel van marktwerking en innovatie. De kwaliteit gaat daardoor omhoog.

De opbrengst is in 2011 vooralsnog beperkt tot:

- €0,2 miljard vanwege vergroting van de concurrentie en integrale bekostiging van ziekenhuizen
- €0,1 miljard door meer generieke geneesmiddelen voor te schrijven (simpel gezegd: goedkopere medicijnen dan de dure merken maar met dezelfde stoffen en werking)
- €0,2 miljard door financiële prikkels voor doelmatiger zorginkoop in de AWBZ
- door het scheiden van wonen en zorg in de AWBZ wordt de gedwongen winkelnering van mensen die verzorging nodig hebben en daarom in een tehuis wonen afgeschaft (opbrengst €0,4 miljard). Mensen kunnen er voor kiezen om langer thuis te blijven wonen. De inkomenseffecten worden gerepareerd, met name via een verhoging van de huurtoeslag (kosten €0,3 miljard)

O7: Sociale zekerheid (€2,4 miljard)

O7a: Reïntegratie en arbeidsmarktbeleid (€0,9 miljard)

- het huidige arbeidsmarktbeleid is teveel gericht op subsidieverstrekking (waarmee uitkeringsgerechtigden naar cursussen navelstaren of nepbanen worden gestuurd) en te weinig op resultaat. D66 wil daarom €0,7 miljard korten op de reïntegratiemiddelen die de gemeenten krijgen voor de uitvoering van de bijstand (hiervoor krijgen ze nu ± 1,6 à € 1,8 miljard). Het CPB accepteert deze bezuiniging voor €0,5 miljard. E.e.a. wil niet zeggen dat D66 niets aan werkgelegenheidsbeleid doet. Reïntegratiesubsidies staan in de economische literatuur bekend om hun geringe effectiviteit als het gaat om het creëren van werkgelegenheid, en ook de cliënten zijn er in Nederland i.h.a. ontevreden over. Het is illusiepolitiek. Daarom voert D66 beleid dat wel effectief is en echte banen in de marktsector oplevert. Om deze reden trekt D66 bijvoorbeeld €1,5 miljard uit voor invoering van een earned income tax credit, een inkomensafhankelijke arbeidskorting gericht op mensen met lager betaalde banen.
- D66 wil de uitkeringsmoloch UWV ontmantelen en kort daarom €0,3 miljard op deze instelling. Dit past ook in het streven van een zoveel mogelijk private uitvoering van de Werkhervattingsregeling voor Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)
- In het kader van het afschaffen van de illusiepolitiek schaft D66 ook de bemiddelingstaak van CWI af. Werklozen kunnen zich net zo goed, zelfs beter, laten bemiddelen door een uitzendbureau. Aangezien D66 de WW-uitvoering overhevelt naar de gemeenten zou het ook niet logisch zijn de bemiddelingstaak van CWI te handhaven. De gemeenten kunnen net zo goed meteen de WW'ers en bijstandsgerechtigden begeleiden, zo vervallen ook de schotten in de begeleiding.

O7b: WW-pakket (€0,7 miljard)

N.B.: de begeleidende CPB-tekst is vrij slordig en globaal, hieronder de precieze invulling van het D66-pakket:

- Tegenover een verhoging van de WW-uitkering naar 80% in de eerste maand plaatst D66 een verkorting van de maximale WW-duur van 3 jaar en 2 maanden naar 2 jaar. Om te voorkomen dat mensen al te snel aan hun maximale WW-duur komen, wordt de staffel in de opbouw gewijzigd van 1 maand per gewerkt jaar naar $\frac{3}{4}$ maand per gewerkt jaar
- De uitvoering van de WW wordt overgeheveld naar de gemeenten. In combinatie met de afschaffing van de bemiddelingstaak van CWI zorgt dit ervoor dat werklozen geen last meer hebben van schotten en overdrachtsproblemen tussen de uitvoeringsinstellingen CWI, UWV en gemeenten.

- D66 wil dat werknemers niet langer na hun 50ste worden afgeschreven. De IOAW wordt daarom afgeschaft en de IOW niet ingevoerd.

O7c: AOW-leeftijd naar 67 jaar in 24 jaar (€0,6 miljard in 2011, nog eens 0,5% BBP daar bovenop na 2011)

Steeds meer mensen in Nederland worden steeds ouder. Dat leidt tot een toenemend beroep op de AOW en stijgende kosten van de gezondheidszorg. D66 vindt het een goede zaak dat de levensduur stijgt en dat er nieuwe medische technologieën beschikbaar komen. Hoe meer mensen van een gezonde en welvarende oude dag kunnen genieten, hoe beter.

We moeten de vergrijzing wel betalen. De AOW wordt voor het grootste deel betaald door mensen onder de 65. Zo hebben we dat in Nederland sinds jaar en dag geregeld. Omdat er de komende tientallen jaren meer AOW'ers komen in verhouding tot het aantal 65-minners, stijgen dus de lasten van de mensen met een baan. Dat is slecht voor de werkgelegenheid, waardoor de AOW nog moeilijker betaalbaar dreigt te worden.

D66 wil dat er over 10, 20 of 30 jaar nog geld is om de AOW in stand te houden. Ook dan is een sterke economie nodig die kan blijven investeren in onderwijs, gezondheidszorg en het milieu. Daarom wil D66 in de komende kabinetsperiode beginnen de AOW-leeftijd in kleine stapjes te verhogen naar 67 jaar na 2030.

Hoewel er steeds meer ouderen te vinden zijn die willen doorwerken na hun 65ste, zullen veel mensen schrikken van ons voorstel. Dat is begrijpelijk, zoals het ook begrijpelijk is dat een politieke partij liever geen impopulaire voorstellen doet. D66 wil de kiezers echter niet voor de gek houden. Tijdig en geleidelijk ingrijpen voorkomt dat er over een aantal jaren paniekmaatregelen nodig zijn om de vergrijzing betaalbaar te houden.

Wat wil D66 nu precies met de AOW en de pensioenen?

D66 wil de leeftijd waarop mensen recht krijgen op AOW geleidelijk aan verhogen. Nu krijgen mensen vanaf hun 65ste AOW. D66 stelt voor dat de AOW-leeftijd vanaf 2008 jaarlijks met 1 maand stijgt. Op die manier gaat de AOW-leeftijd omhoog van 65 jaar nu naar 67 jaar in 2031.

D66 wil niet tornen aan de fiscale mogelijkheden om een aanvullend pensioen op te bouwen. Op individuele basis moeten mogelijkheden gecreëerd worden om binnen bepaalde grenzen te kiezen voor eerdere of latere pensionering. Wie eerder met pensioen gaat bouwt op die manier een lager pensioen op, en wie later met pensioen gaat een hoger pensioen. Ook moet er ruimte zijn voor deeltijdpensioen.

Waarom is D66 niet eerder met dit voorstel gekomen?

Natuurlijk is al jarenlang bekend dat de babyboomgeneratie de komende tijd met pensioen gaat. Toch leek het verhogen van de AOW-leeftijd tot voor kort niet dringend noodzakelijk. Dat kon in ieder geval niet worden afgeleid uit de vergrijzingsstudie 'Ageing in the Netherlands' van het Centraal Planbureau (CPB) uit het jaar 2000.

Sinds 2000 is er het nodige veranderd. Onze economie heeft een aantal moeilijke jaren doorgemaakt en bleek er slechter voor te staan dan eerder gedacht. Intussen staat de economie er weer stukken beter voor, mede dankzij de D66-bijdrage aan het economische beleid van het kabinet-Balkenende II.

Zo zijn er al maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat mensen langer blijven doorwerken, en is er een verbod op leeftijdsdiscriminatie bij arbeid ingevoerd. Dankzij het door D66 gesteunde en gevoerde beleid zijn de overheidsfinanciën een stuk gezonder geworden. Daardoor kunnen we de vergrijzing straks beter betalen.

Desondanks blijkt uit een nieuwe CPB-studie uit maart 2006 dat de kosten van de vergrijzing tegenvallen. Als we niets doen schuiven we de problemen voor ons uit. Onze kinderen en (achter)kleinkinderen draaien er in dat geval voor op. D66 vindt dat onverantwoord en wil daarom nu een begin maken om het probleem op te lossen.

Is de vergrijzing echt zo'n probleem?

Dankzij betere leefomstandigheden en betere medische voorzieningen worden de mensen in Nederland steeds ouder. Meisjes die nu geboren worden hebben gemiddeld 7 jaar langer te leven dan in 1950 hun levensverwachting was geweest. Voor jongens is de levensverwachting 5 jaar gestegen.

Ook gaan er de komende jaren steeds meer mensen met pensioen. De verwachting is dat rond het jaar 2040 zo'n 25% van de bevolking uit 65-plussers zal bestaan. De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20-64 jaar (deze verhouding wordt door deskundigen met de onsympathieke term 'grijze druk' aangeduid) zal naar verwachting stijgen van 23,4% nu naar 43,4% in 2040.

Het CPB en de ambtelijke Studiegroep Begrotingsruimte hebben de politiek krachtig gewezen op de omvang van het vergrijzingsprobleem. Daar staat tegenover dat de topeconomen van de Raad van Economisch Adviseurs (REA) erop hebben gewezen dat vergrijzing niet alleen een kostenpost is, maar ook positieve kanten heeft.

D66 is het met de REA eens dat de vergrijzing voor velen een zegen is. Er is voldoende reden om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien, maar naar de mening van D66 heeft de overheid tegelijkertijd de verantwoordelijkheid om problemen in de toekomst te voorkomen. Overigens blijkt uit het REA-advies dat het verhogen van de AOW-leeftijd hoe dan ook een verstandig en billijk plan is.

Waarom deze oplossing?

Werkten werknemers in 1960 nog 50 jaar van hun leven, in 2000 was dit gedaald naar 40 jaar. Gemeten over een heel mensenleven is het aantal gewerkte uren per week afgenomen van 25 uur in 1960 naar 16 uur in 2000.

Deze ontwikkeling wordt verklaard door een aantal factoren:

- jongeren blijven langer doorstuderen: de gemiddelde leeftijd waarop het initieel onderwijs werd verlaten steeg tussen 1960 en 2000 van 17 naar 21 jaar;
- werknemers hebben een kortere werkweek of doen deeltijdwerk: de gemiddelde arbeidsduur van een voltijdbaan daalde in de periode 1960-2000 van 43 uur naar 33 uur;
- hoewel er de afgelopen jaren een kentering optreedt, gaan mensen eerder met (vervroegd) pensioen dan vroeger;
- mensen worden ouder. Sinds 1950 is de levensverwachting bij geboorte gestegen: voor vrouwen met ruim 7 jaar en voor mannen met 5 jaar. De levensverwachting op 65-jarige leeftijd steeg van iets onder de 80 in 1960 naar ruim 82 jaar in 2000.

Voor een groot deel zijn dit gunstige ontwikkelingen. Het is mooi als mensen in goede gezondheid ouder worden, net zoals het een goede zaak is dat mensen meer dan vroeger de gelegenheid hebben om op jonge leeftijd een studie af te ronden. Ook is het logisch dat werknemers behoefte hebben aan vrije tijd, of deeltijdwerk willen doen zodat ze hun werk beter met hun privé-leven kunnen combineren.

Aangezien mensen lang blijven doorstuderen, relatief korter zijn gaan werken en steeds ouder worden en zullen worden, vindt D66 het redelijk als mensen wat langer blijven doorwerken. Volgens het CPB zorgt het verhogen van de AOW-leeftijd voor een verbetering in de blijvende betaalbaarheid van de vergrijzing van tussen de 0,6 en 0,8% van het bruto binnenlands product. Zo houden we de AOW in stand voor de toekomst.

Waarom zouden we ook doorgaan met het afschrijven van oudere werknemers? Zestigers staan tegenwoordig nog volop in het leven, waarom zou dat niet voor hun werk kunnen gelden?

In het advies van de Raad van Economisch Adviseurs valt te lezen dat het verhogen van de AOW-leeftijd prima overeenkomt met de ideeën die de bedenkers van de AOW in de jaren 50 van de twintigste eeuw hadden:

"Ook [de ontwerpers van de AOW in de jaren vijftig] zagen in dat de levensduur zou kunnen toenemen zodat de financiering onder druk komt te staan. In navolging van de plannen van de architect van de welvaartsstaat William Beveridge in Engeland wilden ook de Nederlandse beleidsmakers de mogelijkheid inbouwen om de AOW-leeftijd flexibel te houden door te regelen dat wie na haar of zijn 65ste doorwerkt ook kan rekenen op een hogere AOW-uitkering [...]. Ook toen werd ingezien dat de levensverwachting nog flink kon gaan stijgen. De actuaris van het latere wetsontwerp van de AOW suggereerde dan ook om de pensioenleeftijd ieder jaar met zeven weken te verhogen [...]. Anno 2006 zou dit een pensioengerechtigde leeftijd van 72 jaar hebben betekend."

Wat willen andere politieke partijen?

CDA, VVD en ChristenUnie: struisvogelpolitiek

Het CDA, de VVD en de ChristenUnie willen de AOW ongemoeid laten. Dat klinkt veel kiezers ongetwijfeld geruststellend in de oren. Toch is het struisvogelpolitiek. Zo houden CDA, VVD en ChristenUnie niet alleen zichzelf, maar ook de kiezers voor de gek. D66 vindt het onverantwoord om te doen alsof alles bij het oude kan blijven in een samenleving die razendsnel verandert en vergrijst.

Fiscalisering PvdA en GroenLinks ongunstig voor economie en arbeidsmarkt

De PvdA en GroenLinks willen dat AOW'ers meer gaan meebetalen aan de financiering van de AOW. Dit wordt ook wel 'fiscalisering' van de AOW genoemd. Mensen met een laag aanvullend pensioen worden door deze partijen uitgezonderd van de maatregel.

Het zwaarder belasten van mensen die hun hele leven hard hebben gewerkt voor een aanvullend pensioen is geen echte oplossing. Het gevolg ervan is dat werkenden hogere pensioenpremies moeten betalen om later op hetzelfde netto pensioen uit te komen.

Het plan van de PvdA en GroenLinks zorgt dus voor zwaardere lasten op arbeid. Dat is slecht voor de economie en slecht voor de werkgelegenheid. D66 heeft een oplossing gekozen waar de economie wel sterker van wordt. Dat is uiteindelijk veel socialer.

Fiscalisering van de AOW is ook erg ingewikkeld, omdat er uitzonderingen gemaakt moeten worden voor mensen met lagere pensioenen. Mensen met een net iets hoger pensioentje profiteren niet van de uitzondering en zijn de dupe, want het gaat ten koste van hun portemonnee.

Nivellering SP en GroenLinks zet boete op vooruitgang

De SP en GroenLinks willen dat vanaf een inkomen van anderhalf maal modaal geen pensioen meer opgebouwd mag worden. Dit voorstel leidt vooral tot nivellering. D66 vindt het onredelijk om te doen alsof anderhalf maal modaal (dat is een jaarsalaris van 45.000 euro) een topinkomen is.

Als je wilt dat mensen zich scholen, carrière maken of langer gaan werken, moet je ze niet gaan straffen op het moment dat ze net wat meer gaan verdienen. De vergrijzing moet wat D66 betreft geen voorwendsel zijn voor inkomenspolitiek.

O7d: Overig (€0,2 miljard)

- D66 schaft het duale ontslagstelsel (voor 'gewone' ontslagen) af. Dit betekent dat CWI in dergelijke gevallen geen rol meer heeft, alleen de kantonrechter nog. De norm voor de ontslagvergoeding (de huidige kantonrechterformule) wordt gehalveerd: van een heel maandsalaris per gewerkt jaar naar een half maandsalaris per gewerkt jaar, met een maximum van 1 jaarsalaris. Voor ambtenaren gaat hetzelfde ontslagrecht gelden als voor gewone werknemers. De herziening van het ontslagstelsel heeft betrekkelijk geringe directe budgettaire gevolgen, maar leidt wel tot een betere werking van de arbeidsmarkt en daarmee tot stijging van de werkgelegenheid en hogere economische groei
- De kinderbijslag per kind gaat omlaag naarmate mensen meer kinderen hebben. In 2011 gaat het nog om een betrekkelijk gering bedrag, maar op termijn levert het een bijdrage aan verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën van ± 0,1% BBP.

O8: Overig (€0,8 miljard)

O8a: Diverse subsidies (€0,3 miljard)

- Generieke subsidiekorting van €0,25 miljard
- Bij de inburgering bieden gemeenten voortaan een vast aantal trajecten aan voor oudkomers die zich vrijwillig melden. In de huidige situatie worden aan gemeenten middelen verstrekt voor de inburgering van oudkomers. Indien gemeenten geld krijgen om 15.000 trajecten per jaar aan te bieden aan bedraagt de besparing ongeveer €75 miljoen per jaar.

O8b: Verkoop gronden (€0,2 miljard)

De verkoop van gronden levert €0,2 miljard op.

O8c: Boetes (€0,2 miljard)

- Door het doorberekenen van de uitvoeringskosten van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) in de boetetarieven, wordt de veroorzaker van de boetes voortaan geconfronteerd met de inningskosten e.d. van de boete. Bij de uitvoeringskosten gaat het om de kosten van het CJIB die samenhangen met het innen van boeten en transacties

(m.n. verkeersboetes, strafrechtboetes en transacties/ schikkingen). Dit levert €0,7 miljard op.

- Het mededingingsbeleid wordt verscherpt d.m.v. hogere boetes

O8d: Buitenlands deel heffingen vliegverkeer (€0,1 miljard)

Een deel van de opbrengst van de vliegheffing wordt door het CPB als niet-belastingmiddel geboekt, omdat dit wordt opgebracht door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen.

Lastenverlichting

Overzicht

Code	Lastenverlichting D66 in 2011	mrd €
LV1	Verlaging belastingtarieven	4,9
LV2	Earned income tax credit	1,5
LV3	Verhoging arbeidskorting	0,5
LV4	ZVW-premie	0,7
LV5	Verhoging aanvullende combinatiekorting	0,4
LV6	Afdrachtverminderingen w.o. WBSO	0,3
LV7	Scholingsuitgaven in levensloop	0,1
LV8	Verlaging MRB (terugsluis congestieheffing)	0,7
	Totaal lastenverlichting	9,1

Toelichting

LV1: Verlaging belastingtarieven (€4,9 miljard)

D66 verlaagt de belastingtarieven in de eerste en tweede belastingsschijf met 2%-punt en het tarief in de derde schijf met 1%-punt³. Het tarief in de vierde schijf blijft ongewijzigd. De verlaging van de belastingtarieven draagt bij aan versterking van de arbeidsmarkt en de economische structuur. Werkgelegenheid en koopkracht komen blijvend op een hoger peil. Dankzij de belastingverlaging worden mensen ook gecompenseerd voor de nadelige inkomenseffecten die ze gedurende meerdere jaren ondervinden of al hebben ondervonden van stijgende zorgkosten en hoge energieprijzen. Met de lastenverlichting wordt ook gehoor gegeven aan het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte om debelastingen met een bedrag in deze orde van grootte te verlagen.

De tariefverlaging is zodanig vormgegeven dat er een evenwichtig koopkrachteffect ontstaat. Hogere inkomens profiteren mee van lagere tarieven in de onderste schijven, terwijl het omgekeerde niet het geval is. Daarom wordt de omvang van de tariefverlaging afgebouwd naarmate het inkomen stijgt. Door de tariefverlaging in de tweede en derde schijf ontstaat er geen grote marginale wig (het effect dat je onevenredig veel meer belasting moet betalen als je iets meer gaat verdienen) en profiteren de middeninkomens (ook boven modaal) mee.

LV2: Earned income tax credit (€1,5 miljard)

In het kader van het moderniseren van het werkgelegenheidsbeleid voert D66 een earned income tax credit (eitc) op jaarloonbasis in. De eitc is een inkomensafhankelijke arbeidskorting. Op dit moment bestaat er al een gewone arbeidskorting, d.w.z. een bedrag dat voor werkenden in mindering wordt gebracht op hun belastingverplichtingen. De eitc is een inkomensafhankelijke variant daarvan: de arbeidskorting is hoger naarmate iemand minder verdient, en wordt vervolgens afgebouwd naarmate mensen minder gaan verdienen. Dankzij de eitc wordt werk aan de 'onderkant' van de arbeidsmarkt goedkoper en gaan mensen er meer op vooruit als ze van een uitkering de overstap naar een laagbetaalde baan maken. D66 trekt hier dus €1,5 miljard uit voor sociaal beleid waar de economie sterker van wordt. Mede door de eitc zorgt het D66-programma ervoor dat de replacement rate (de verhouding tussen

³ De eerste belastingsschijf loopt in 2007 tot een jaarinkomen van €17.319. De tweede schijf loopt tot €31.123 (die grens is ongeveer een modaal jaarinkomen). De derde schijf loopt in 2007 tot €53.067.

het netto-inkomen van werkenden en niet-werkenden) met 2,4%-punt daalt. Werken gaat dus veel meer lonen.

De eic wordt opgebouwd in het inkomenstraject tussen €8000 en €16.000, bedraagt €200 voor inkomens tussen €16.000 en €24.000 en wordt afgebouwd tussen €24.000 en €30.000. De op- en afbouw is zodanig gekozen dat een grote groep lagere inkomens wordt bereikt zonder al te zeer te ontmoedigen dat mensen meer gaan verdienen.

LV3: Verhoging arbeidskorting (€0,5 miljard)

De bestaande arbeidskorting voor werkenden gaat met €23 omhoog. In combinatie met de eic draagt dit bij aan een evenwichtig en gunstig arbeidsmarkteffect. De hogere arbeidskorting zorgt voor een vergroting van het arbeidsaanbod (mensen willen meer gaan werken).

LV4: ZVW-premie (€0,7 miljard)

Het D66-programma werkt dusdanig gunstig door (effect lagere zorgkosten gecombineerd met demping loon-prijsspiraal) dat de Zorgverzekeringswet-premies met €0,7 miljard omlaag gaan.

LV5: Verhoging aanvullende combinatiekorting (€0,4 miljard)

De aanvullende combinatiekorting gaat met €400 omhoog. In 2007 bedraagt de aanvullende combinatiekorting (voor de werkende alleenstaande ouder of minstverdienende ouder) nog €700. Door de verhoging naar €1100 wordt het voor partners aantrekkelijker om te gaan werken/herintreden. De aanvullende combinatiekorting doet tevens dienst als een soort persoonsgebonden budget dat ouders kunnen besteden aan bijvoorbeeld de kinderopvang.

De aanvullende combinatiekorting geldt in de volgende gevallen:

- Men heeft recht op de combinatiekorting (d.w.z. men verdient (in 2006) met betaald werk meer dan €4.405 en in een jaar behoort meer dan zes maanden een kind tot het huishouden dat op 1 januari nog geen 12 jaar was en op hetzelfde woonadres ingeschreven is.
- Men heeft in 2006 geen partner óf men heeft wel een partner en in 2006 minder inkomsten genoten uit tegenwoordige arbeid (winst uit een of meer ondernemingen, loon of resultaat uit een of meer werkzaamheden) dan zijn partner.

LV6: Afdrachtverminderingen (€0,3 miljard)

- De fiscale stagefaciliteiten (voor werkgevers ter compensatie van de kosten van stagiaires) worden uitgebreid (€100 miljoen)
- De WBSO (Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk) wordt uitgebreid voor startende innovatoren (€80 miljoen). Dit stimuleert de kenniseconomie.
- Werkgevers die langdurig werklozen in dienst nemen krijgen een fiscale tegemoetkoming

LV7: Scholingsuitgaven in levensloop (€0,1 miljard)

De huidige levenslooptegeling is alleen bedoeld voor het financieren van verlof, w.o. educatief verlof. Bedoeling is de faciliteit uit te breiden zodat ook scholingsuitgaven (waarschijnlijk kan hiervoor het best aangesloten worden bij bestaande fiscale definities) fiscaal gefaciliteerd vanuit het levenslooptegoed kunnen worden bekostigd. Dat betekent dat de vormgeving zodanig zal moeten zijn dat er daadwerkelijk een fiscaal voordeel uit voortvloeit. Conclusie is dat de opname van levenslooptegoed t.b.v. scholingsuitgaven niet belast moet worden, of misschien zelfs zou moeten worden beloond. Voordeel van uitbreiding

van de levensloopregeling is dat er dan meer flexibiliteit in de benutting van het levenslooptegoed komt.

LV8: Verlaging MRB (€0,7 miljard)

De opbrengst van de congestieheffing (€0,7 miljard) wordt benut voor verlaging van de motorrijtuigenbelasting (variabilisering).

Lastenverzwaring

Overzicht

Code	Lastenverzwaring D66 in 2011	mrd €	mrd €
LZ1	Vergroening belastingstelsel	2,3	
LZ1a	w.v. verhoging energiebelasting grootverbruikers/glastuinbouw		0,7
LZ1b	w.v. diesel		0,3
LZ1c	w.v. heffing bestrijdingsmiddelen en oppervlakedelfstoffen		0,2
LZ1d	w.v. btw sierteeltgewassen		0,2
LZ1e	w.v. landing- en take-offheffing		0,1
LZ1f	w.v. vaarbelasting		0,1
LZ1g	w.v. congestieheffing (terugsluis via MRB)		0,7
LZ2	Individualiseren algemene heffingskorting	0,8	
LZ3	Scheiden wonen/zorg AWBZ	0,4	
LZ4	Vermogens woningbouwcorporaties	0,4	
LZ5	Afschaffen landbouwvrijstelling	0,2	
LZ6	Logiesverstrekking naar algemeen btw-tarief	0,2	
LZ7	Evenementenheffing politie-inzet	0,1	
LZ8	Financieringsverschuivingen	0,4	
	Totaal	4,8	

Toelichting

LZ1: Vergroening belastingstelsel (€2,3 miljard incl. €0,7 miljard congestieheffing)

D66 vergroent het belastingstelsel. De opbrengst komt ten goede aan de werkgelegenheid door een terugsluis in lagere belastingen op arbeid. De opbrengst van de congestieheffing wordt gebruikt voor variabilisering van de autobelastingen (verlaging MRB).

- De energiebelasting voor grootverbruikers gaat omhoog. Dit moet structureel €500 miljoen opbrengen.
- Het verlaagde energietarief in de glastuinbouw wordt geleidelijk afgeschaft. Dit levert € 200 miljoen op.
- Verhoging van de dieseltoeslag in de BPM moet €100 miljoen opleveren.
- Gelijkstelling van de accijns/energiebelasting op rode diesel levert €200 miljoen op.
- De BTW op sierteelt gaat naar het algemene tarief
- Er komt een heffing op vliegtuigstoelen van €5 per stoel
- Heffingen op bestrijdingsmiddelen en oppervlakedelfstoffen leveren €150 miljoen op.
- Een vaarbelasting op recreatievaartuigen levert €100 miljoen op.
- De naar tijd en plaats gedifferentieerde, gestaffelde congestieheffing die hier is ingevuld is gebaseerd op variant 8b1 uit CPB Document No. 87 ('Economische analyse van verschillende vormen van prijsbeleid voor het wegverkeer') uit juni 2005. Deze variant vermindert de fileproblematiek op de drukste plaatsen en tijden. De volledige directe opbrengst van de heffing wordt teruggesluisd in de vorm van verlaging van de MRB.

LZ2: Individualiseren algemene heffingskorting (€0,8 miljard in 2011, 0,4% BBP op lange termijn)

Nu heeft iedereen van 18 jaar of ouder recht op de algemene heffingskorting van ongeveer € 2000 per jaar. Dat is een bedrag dat via de Belastingdienst wordt uitbetaald. Bij iemand die

belasting betaalt, wordt de heffingskorting afgetrokken van de belasting die hij moet betalen waardoor je minder belasting betaalt. Iemand die geen belasting betaalt, heeft ook recht op dit bedrag. In de huidige situatie kan men dit bij een gezamenlijke belastingaangifte met zijn partner gebruiken om af te trekken van de belasting die zijn partner moet betalen.

De overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting zorgt ervoor dat niet-werken wordt beloond. Het is een thuiszitbonus, een aanrechtsubsidie. D66 wil juist emancipatie en meer arbeidsparticipatie, en schaft de overdraagbaarheid daarom af. Voor mensen geboren vanaf 1972 (de zgn. 1990-generatie) gebeurt dat in 5 jaarlijkse stappen vanaf 2008, voor oudere generaties in 10 stappen.

De maatregel levert in 2011 €0,8 miljard op. I.t.t. de meeste andere vormen van lastenverzwaring is deze maatregel goed voor de economie: het prikkelt mensen om te gaan werken. Inclusief dit effect levert de individualisering daarom op lange termijn een bijdrage aan de houdbaarheid van de overheidsfinanciën van 0,4% BBP.

In het koopkrachtplaatje heeft de individualisering een negatief koopkrachteffect op alleenverdieners (huishoudens waarvan de ene partner een inkomen heeft en de andere niet). Dit is een beoogd effect, de bedoeling is immers mensen te prikkelen om meer te gaan werken. Al te grote klappen worden vermeden door de geleidelijke invoering. Ook zorgt de lastenverlichting in het algemeen voor compenserende koopkrachteffecten, zonder de prikkel van de individualisering teniet te doen. Bij de interpretatie van het koopkrachtplaatje moet ook bedacht worden dat er door de autonome economische ontwikkeling plus de gevolgen van het D66-beleid steeds minder alleenverdieners zullen zijn. Met andere woorden, het koopkrachtplaatje is statisch terwijl de werkelijkheid dynamisch is (meer mensen gaan werken). De min bij de alleenverdienende uitkeringsgerechtigden wordt mede veroorzaakt doordat de lastenverlichting van D66 tot loonmatiging (meer banen en een betere concurrentiepositie) leidt. Als gevolg van de koppeling tussen lonen en uitkeringen dempt dit de stijging van de uitkeringen.

LZ3: scheiden wonen/zorg AWBZ (€0,4 miljard)

Door het scheiden van wonen en zorg in de AWBZ wordt de gedwongen winkelnering van mensen die verzorging nodig hebben en daarom in een tehuis wonen afgeschaft (opbrengst €0,4 miljard). Mensen kunnen er voor kiezen om langer thuis te blijven wonen. De inkomenseffecten worden gerepareerd, met name via een verhoging van de huurtoeslag (kosten €0,3 miljard)

LZ4: Vermogens woningbouwcorporaties (€0,4 miljard)

De woningcorporaties hebben grote vrije vermogens (van naar schatting €10 miljard) waar ze weinig mee doen, in ieder geval niet voor sociale woningbouw. Een heffing op deze vermogens moet €0,8 miljard opbrengen. In ruil wordt afgezien van invoering van de betaalbaarheidsheffing (€0,4 miljard). Per saldo is de opbrengst dus €0,4 miljard.

LZ5 t/m LZ7: tabel spreekt voor zich

Hypotheekrenteaftrek (verbetering langetermijnhoudbaarheid met 0,5% BBP)

D66 begrenst de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe gevallen op hypotheeken tot €500.000. De bedoeling van D66 is om uit de opbrengst een verlaging van de overdrachtsbelasting en het eigenwoningforfait te financieren. Het CPB heeft dit technisch vormgegeven door ook het eigenwoningforfait en de overdrachtsbelasting af te toppen op €500.000.

Doordat de aftoppingsgrens van €500.000 nominaal wordt gefixeerd en niet wordt aangepast aan de prijsstijging, leidt de aftopping op zeer lange termijn tot het de facto afschaffen van de overdrachtsbelasting, het eigenwoningforfait en de hypotheekrenteaftrek. Deze gevolgen treden zo geleidelijk op dat de inkomenseffecten de eerste decennia nauwelijks merkbaar zijn en over een zeer lange periode worden uitgesmeerd. In de periode 2012-2046 wordt pas de helft van het nadelige inkomenseffect van beperking van de hypotheekrenteaftrek gerealiseerd.

Ondanks de geleidelijke werking treedt wel een aanzienlijke verbetering van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op van 0,5% BBP op (zeer) lange termijn. Ook wordt de hypotheekrenteaftrek als mogelijke tikkende budgettaire tijdbom (d.w.z. risico van stijgende toekomstige kosten van de hypotheekrenteaftrek) onschadelijk gemaakt.

+++++